بالآ پۆشی
تاج و ناسنامەیەکی پڕ لە شکۆمەندیە
بۆ ئافرەتانی بڕوادار

م. شوکریە شێخانی

١٤٣٧ك — ٢٠١٦ز

پێشكەشە بە سەرجەم ئەو ئافرەتە بڕوادارە ڕاستەقینانەی كە :

- كاتێك گوێبیستی فەرمانەكانی خواو پێغەمبەری خوا (صلى الله علیه وسلم) دەبن، دەفەرموون ئەی پەروەردگارا ! گوێبیستو ملكەچ بووین بۆ فەرمانەكانتان، گوناهەكانی ڕابردوومان بپۆشە.

-گرینگی دەدەن بە ناوەڕۆكو بەردەوام هەوڵی پاك كردنەوەی دڵو دەروونیان دەدەن، لە ڕواڵەتو ناسنامەو هەڵسوكەوتو خورەوشتیان وەك ئافرەتێكی بڕواداری پێشەنگ دەردەكەون.

-كات بە سەرمایەو سامانی ژیانیان دەزانن، وە كات تەرخان دەكەن بۆ گرنگی دان بە تواناو لێهاتوەكانیان، ئامادەنین سەرمایەی ژیانیان لە كاری بێ سوود بە فیڕۆ بدەن.

-خۆی زەویەكی پاكو چاكو بە پیتو بەرەكەتە، نەوەیەكی چاكە خواز بەرهەم دەهێنێت، پێشكەش بە كۆمەڵگەی دەكات.

پێشەکی

کاتێك سەرنج دەدەم لە کۆمەڵگە دیندارو پاکەکەی خۆمان، زۆرێك لە ئافرەتان خاوەن بڕواو خوڕەوشتو ئاکاری جوانن، وە لە ڕووی خواپەرستیشەوە لە نوێژو ڕۆژو کەم تەرخەم نین ، زۆرێك لەوانە هەڵگری بڕوانامەی بەرزن، بەڵام بە داخەوە لە ڕواڵەتەوە بە شێوەی نیمچە ڕووت دەردەکەون.

جا هەندێکیان دەڵێن: ئێمە لە نێوەڕۆکدا پاکینو ڕواڵەت مەرج نیە!

هەندێکی دیکەیان دەڵێن: پەروەردگار بۆ بەندەکانی بەبەزییەو ئێمەش چاکەمان زۆرە، دەی چاکەکانمان خراپەکانمان دەسڕنەوە، ئەی ئەوە نیە پەروەردگارمان دەفەرموێ: ﴿إِنَّ ٱلْحَسَنَٰتِ يُذْهِبْنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِ ﴿١١٤﴾﴾هود

خۆ هەشیانە دەڵێن: چی بکەین هێشتا قەناعەتمان بە باڵاپۆشی بۆ دروست نەبووە! ئێمە لە زۆرێك لە ئافرەتە باڵاپۆشەکان چاکترین... هتد.

هەموو ئەمانە هانیان دام بیر لە نوسینی ئەم نامیلکەیە بکەمەوەو باس لە پێناسەو جۆرو مەرجو حیکمەتو فەلسەفەو فەرمانو سزاو پاداشتو

سوودو زیانەکانی بالاّپۆشی لـە ڕووی شـەرعیی‌و زانسـتی بـۆ خوشـکانی ئازیزم ڕوون بکەمەوە، ئەو پەیامەیان پێبگەیەنم کە:

بالاّ پۆشی بڕوایە، ملکەچیـیە، خـوا پەرسـتییە، لـە خـوا ترسـیە، تاجـە، پاکیە، سترە، شەرمو شکۆیە، ناسنامەیە، غیرەتە، وە ئافرەتی بالاّپۆش بە خواپەرسـت وڕۆژوو گـر (الصّـوامة والقوّامـة) هـەژمار دەکـرێ، کـە پاداشـتەکەی بریتیـە لـە بەهەشـتی نـەبڕاوە، بالاّنەپۆشـی بریتیـە لـە سەرکەشی‌و بێ فەرمانی خواو پێغەمبەرەکەی (درودی خوای لێ بـێ) بـە درێژایی کات‌و ساتەکان سزاکەی بریتە لە دۆزخ، لە کۆتـایی نامیلکەکـە چەند ڕووداوێکی ڕاستەقینە باسکراوە، لەگەڵ چەند موژدەیەکی خۆش لـە فەرموودەکانی پێغەمبەری (درودی خوای لێ بێ).

بە هیوام ئەم نامیلکە بگـات بـە دەسـت سـەرجەم ئـەو خوشـکانەی کـە پێویستیان بە ڕێنمایی کردنە بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی بالاّ پۆشیە.

لێرەشەوە زۆر سوپاسی برای بەڕێزم کاك (سیروان کاکە أحمـد) دەکـەم کـە ئەرکی پێداچوونەوەو دیـزاینی گرتـە ئەسـتۆی خـۆی، خـوای گـەورە ئـەم کارەشی بخاتەی تەرازووی کردوە چاکەکانی دیکەی.

بە هیوای دوعای خێری گشت لایەکێن.

م.شکریە شێخانی

بالاٚ پۆشی (الحجاب)

پێناسەی (الحِجْابُ):

له ئەسڵی زماندا: (السِّتْرُ والْمَنْعُ) واته: پارێزگاری كردنو ڕێگا گرتن، داپۆشین.

له زاراوی شەرعدا: بریتیه له پاراستنی گشت ئەندامەكانی جەسته له دەرخستنی جوانیەكانی بەرانبەر به ڕەگەزەكەی تر، ئەم پاراستنەش به جل و بەرگی شەرعی ئەنجام دەدرێ.

حیكمەتو فەلسەفەی بالاّ پۆشی:

١- ناسنامەو تاجو پاكی ئافرەتی بڕوادارە، بەڵكو نیشـانەی بڕواداریـەتی ئافرەتی مسوڵمانە.

٢- دەربڕینێكی ڕاستەقینەیە كە لە ناخی ئافرەتی بڕوادارداییە بـڕوای بـە لێزانی و كارجوانی و زانایی‌و دانـایی‌و فەلسـەفەی فـەرمانی دروسـتكارو پەروەردگاری خۆی هەیە، كاتێك ئەو جۆرە جلو بەرگانە دەپۆشێت هەست بـە ئـارامی دڵو پـارێزراوی جەسـتەو شـكۆی خـۆی دەكـات، بـەڵێ، هەستدەكات ئەو مرۆڤێكی ڕێز لیّ گیراوە لە لایەن ئـەهلی ئاسمـانو زەوی دەزانێت ژیان تەنیا بریتی نیە لە لایەنە ماددی‌و شەهوانیەكەی بەڵكو بـە چاوی ژیری ناوەڕۆكی شتەكان دەبینێت.

٣- ئافرەتی بڕوادار كاتێك كە حیجاب دەپۆشێت بـە تـەواوی هەسـت بـە بەرپرسیاریەتی دەكاتو دەزانیّ بالاّ پۆشـی مانایـەكی گشـتگیری هەیـە، سەرجەم ڕەفتارو كردارو گوفتارو هەڵسوكەوتێكی دەگرێتەوە.

٤- بالاّ پۆشی جۆرێك لە كەسایەتی‌و هەیبەتو ئازادی بەئافرەتی باوەڕدار دەبەخشێت، ئەو جوانی‌و ناسكیەی كە پەروەردگار پێی بەخشیوە هـەرگیز

ڕێگا نادات وەك كەڵو پەلێكی بێ نرخ هەر كەسێك حەز بكـات لـەزەتو تام و چێژ لە سەیركردنی وەربگرێ.

٥- لە پێناو لێكەوتنەوەی نەوەیەكی پاكو بێگەردو پەیوەسـت بـە ئـاینو داب و نەریت لە كاتێكدا كۆرپە كە چاوی دەكاتـەوە، ژیـان و دەوروبـەری خۆی دەبینێت، هەڵبەتە یەكەم كەس دایك و باوكێكی پاك و پەیوەست بە ئاین دەبینێت پێشنگیو بەرەكەتی ئـەوان ڕاسـتەوخۆ كاریگـەری لەسـەر جگەر گۆشە دەبینێت.

٦- هەڵبەتـە شـەرعو بەرنامـەی پـەروەردگاری زانـاو دانـاو كاربـەجێ هاوسەنگو یەكگرە لەگەڵ عەقڵی دروستو تەندروسـتو فـیترەی ڕاسـت، هەڵبەتە یاساو ڕێسایەكانی پەروەردگار گشتی دادگەریو كاربەجێییو كار جوانیو بەزەیی زۆری تێدایە بۆ بەندەكانی.

٧- لە پێناو پاراستنی مـرۆڤو نەكەوتنـە نێـو لێـواری گونـاھ و تـاوان و لادانو بەدڕەوشتیو لێككەوتەی خراپو تورەبوونی پەروەردگار.

٨- باڵا پۆشی ڕێزێكی پـەروەردگارە بـۆ ئـافرەتی بـڕوادار بــە هــۆی بــاڵا پۆشیەوە ئافرەتی بڕوادار وەك فریشـتەو (الحـور العـین)ی لێـدێ لـە ڕووی

سیفەتەوە، چونکە بالاٚ پۆشی ڕێگـرە لــە ســەیرکردن و چـێژ وەرگـرتن لــە جــوانی و قەشــەنگی ئــافرەت لەلایــەن ڕەگــەزی بەرانبــەرەوە تــەنها بــۆ هاوســەرەکەی خــۆی نــەبێت، پــەروەردگار بــەم شــێوازە باســی ســیفاتی حۆریــەکانی بەهەشــت دەکــاتو دەفــەرموێ: ﴿ فِيهِنَّ قَٰصِرَٰتُ ٱلطَّرۡفِ لَمۡ يَطۡمِثۡهُنَّ إِنسٞ قَبۡلَهُمۡ وَلَا جَآنّٞ ٥٦ ﴾الرحمن، واتە: لەو بەهەشتەدا حۆری تێدایە کە تەنیا تەماشای پیاوەکانیــان دەکــەن، وە پــێش هاوســەرەکانیان دەستی کەسیان پێ نەکەوتوە، نە ئادەمیزادو نە جن.

جۆرەكانی بالأ پۆشی

یەكەم: ڕواڵەتی (الظاهري): بریتیە لەو پۆشتەیەی كە پەروەردگار لە قورئانی پیرۆز فەرمانی بە كچانو ئافرەتانی بڕوادار كردوە لە ئاست پیاوانی نامەحرەم بە شێوەیەكی ڕاشكاوانە لە قورئانو فەرموودەكانی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمانی پێكراوەو زانایانی شەرع ناس ئاماژەیان بە مەرجو شێوازو جۆرەكانی كردوە بەم زاراوانە لە قورئانی پیرۆز هاتوە:

أ/ (النقاب): بریتیە لە پۆشینی هەموو جەستە لەگەڵ دەستو ڕووخسار.

هەندێك لە شەرع ناسەكان ئەم جۆرە بالأ پۆشە بە فەرز و واجب دەزانن وەك ابن تیمیه ابن عسیمین .

ب/ بالأ پۆشی ئاسایی: بریتیە لە پۆشینی گشت جەستە جگە لە دەستو ڕووخسار.

دەرخستنی دەستو ڕووخسار بە شێوەیەکی سروشتی لە لایەن هەندێك لە شەرع ناسەکان ڕێگا پێدراوە وەك: پێشەوایان لە زانایانی سەلەف (أبو حنيفة ومالك)[١] وە لە زانایانی سەردەم (محمد ناصر الدين الألباني و يوسف القرضاوي)، بە بەڵگەی ئایەتی: ﴿ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ۖ وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ ﴿٣١﴾ ﴾النور، واتە: داوێنی خۆیان بپارێزن لە گوناهو جوانی خۆیان دەرنەخەن، جگە لەوەی دیارە، (وەك دەستو ڕووخسار)، با سەرپۆشەکانیان بدەن بەسەر سینەو ملیاندا..

ئەم زانایانە پۆشینی دەستو ڕوخساریان بە سوننەتو موستەحەب داناوە.

ج/ (**الخمار**): هەروەك لە سوورەتی (النور) ئاماژەی پێ کراوە ﴿ وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ ﴿٣١﴾ ﴾النور.

---

١) فتاوى موقع الألوكة، المؤلف: مجموعة من العلماء.

بریتیه له واجب بونی پۆشینی سەرو قژو سینگ به پارچه قوماشێکی گونجاو، کەوابێت جیاوازی له نێوان (الحجاب و الخمار) ئەوەیه کە حیجاب هەموو جەستە دەپارێزێ، بەڵام (خمار) تەنا سەرو قژو سینگ دادەپۆشێ.

د/ (**الجلباب**): بریتیه له دوو پارچه قوماش که سەرجەم جەستەو ڕووخساری ئافرەت دەپۆشێ، نیوەی وەك تەنورە، یان عەزیه، دەپۆشرێت بەشی دووەمی له سەرەوە تاکو چۆك دادەپۆشێت، یان وەك شێوەی عەبای سعودی دەپۆشرێ.

دووەم: ڕواڵەتی (الظاهري): بریتیه لەو پۆشتەیەی که پەروەردگاری باڵادەست فەرمانی به ئافرەتانو کچانو پیاوانو گەنجانی بڕوادار کردوە که بریتیه له خۆپاراستنو خۆدورخستنەوە له سەرجەم هەڵسوکەوتی نەشیاو بەڵکو ئەنجامدانی سەرجەم ئاکارو ڕەوشت و هەڵسوکەوتی بەرزو جوانو شیاو، باڵاپۆشی ڕواڵەتی دەبێتە تەواوکاری ئەم باڵاپۆشیه، ئەم باڵا پۆشیه سەرجەم ڕەوشتو ئاکارو هەڵسوکەوتو سلوکی بەرزو جوان دەگرێتەوە، ئەوەتا پەروەردگاری باڵا دەست له سووڕەتی (النور) به شێوەیەکی زۆر ڕاشکاوانه فەرمانی پێکردوە، فەرموویەتی: ﴿ قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ

أَبْصَـٰرِهِمْ وَيَحْفَظُوا۟ فُرُوجَهُمْ ...﴿٣٠﴾ ﴾، واته: (ئەی موحەممەد ﷺ) بلّیٚ: بە پیاوانی ئیماندار چاوی خۆیان (لە سەیر کردنی ئافرەتی نامەحرەم) دابخەنو بپارێزن، وە عەورەتیان (لە داوێن پیسیی)، بپارێزن.

هەروەها بە ئافرەتانی بڕواداریش دەفەرمویٚ: ﴿ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَـٰتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَـٰرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ﴿٣١﴾ ﴾.

واتە: بە ئافرەتانی بڕوادار بلّیٚ: چاویان بپارێزن (لە تەماشا کردنی نامەحرەم)، داوێنی خۆیان بپارێزن لە گوناهو جوانی خۆیان دەرنەخەن، جگە لەوەی کە دەردەکەویٚو دیارە وەك (دەستەکانو دەمو چاو).

مەرجەكانی باڵا پۆشی:

كۆمەڵێك مەرج هەن كە لە كۆی وتەی شەرعناسان وەرگیراوە، بریتین لە:

١- تەسك نەبێ بە شێوەیەك بەرزو نزمی جەستەی ئافرەتی تێدا دەربكەوێ.

٢- تەنك نەبێت بە شێوەیەك جلەكانی ژێرەوە دەربخات.

٣-سەرنج ڕاكێش نەبێ، سەرنجی گەنجانو پیاوان بە لای خۆی ڕابكێشێ.

٤- پێویستە هەموو جەستە داپۆشێت جگە لە دەستو دەمو چاو.

٥- جلو بەرگێكی ڕێكو پێكو شیاو بە ئافرەتان بێ، بە جلو بەرگی پیاوانو كافران نەچێ.

٦- جل‌و بەرگێکی ئاسایی بیٚ، ئەوەندە گران بەها نەبێت کە لە نێو کۆمەڵگە شاز بێت.

٧- بۆندار نەکرابیٚ، چونکە هەر چ جۆرە بۆنێك بەکارهێنانی بۆ ئافرەت لە کاتی چوونە دەرەوە حەڕامە، دروست نیە.

بە داخەوە هەندێك لە ئافرەتان بۆن لە خۆیان و جل و بەرگەکانیان دەدەن، پاشان دەڵێن: ئێمە لە کاتی چوونە دەرەوە بۆنمان بەکارنەهێناوە! لە دوا لێکۆڵینەوەی زانستی دەرکەوتووە پیاو کاتێك سەیری ئافرەتێك دەکات ئەگەر ئەو ئافرەتە بۆندار بێت کاریگەری دوو ئەوەندە دەبێت بۆ لە یاد کردنی لەسەر هەست و سۆزی، پێویستی بە دوو ئەوەندە کات هەیە بۆ لە یاد کردنیئ، دەرکردنی لە بیر و هەست و هۆشی.

زانایانی شەرع ناس فەرموویانە: بالاٌپۆشی پێنج (٥) شت دەگرێتەوە:

١- پۆشینی سەرو قژ.

٢- پۆشینی هەموو جەستە جگە لە دەست و دەم و چاو[٢].

٣- بەکارنەهێنانی موکیاج دەستکاری نەکردنی برۆ.

٤-بەکارنەهێنانی بۆن.

٥-نەڕۆیشتن بە لەنجەو لار.

گرینگترین سوودەکانی بالاّ پۆشی

١-بالاّپۆشی هۆکارێکە بۆ پاك ڕاگرتنی دڵو دەروونی ئافرەتانو پیاوانی بڕوادارو بنیاتنانیان لەسەر بناغەی لە خوا ترسیو بە گەورە زانینی قەدەغەکراوەکان، ئەم ڕاستیەش لە قورئانی پیرۆز ئاماژەی پێکراوە لە سوورەتی (الأحزاب)، وەك خوای پەروەردگار دەفەرموێ: ﴿ ذَٰلِكُمۡ أَطۡهَرُ لِقُلُوبِكُمۡ وَقُلُوبِهِنَّ ٥٣ ﴾.

واتە: ئەم جۆرە ڕەفتارە چاکترو پاکترە بۆ دڵی ئێوە "ئەی پیاوەکان"، وە بۆ دڵی ئەوانیش "واتە: ئافرەتەکان".

---

٢) پۆشینی دەستو ڕوخساریش ڕاو بۆچوونی جیاوازی لەسەرە، هەندێك لە شەرع ناسەکان بە واجبی دەزانن، هەندێکی دی بە سوننەتو مستەحبی دەزانن.

لەم ئایەتە پیرۆزە پەروەردگار وەسفی حیجابی بە پـاکی کـردووە بـۆ دڵۆ دەروون، چونکە تا چاو نەبینێت دڵیش حەزی بۆی ناچێت.

٢- باڵا پۆشی پاسەوانێکی شەرعی بـە هێـزە بـۆ پاراسـتنی ئـابڕو، وە هەروەها پاراستنی لە هۆکارەکانی گومانو ئاشـوبو تێکـدانی خێـزانو کۆمەڵگە.

٣- باڵا پۆشی بانگدەرێکە بۆ ڕێزگرتن لە خوو ڕەوشـتی جـوانو شـەرمو شکۆ.

٤- باڵا پۆشی تـاجێکی پـڕ لـە شـکۆمەندیە بەسـەر ئـافرەتی بـڕوادار بەڵگەی پاکی ناوەڕۆکیان لە ڕواڵەتدا دەردەکەوێت، بەڵکو قەڵغانێکە بـۆ خۆ پاراستنیان لە بەد ڕەوشتیو داوێن پیسی.

٥- باڵا پۆشی یەکێکە لە دروشمەکانی ئیسـلام، ناسـنامەیەکی پـڕ لـە شکۆیە بۆ ئافرەتی بڕوادار .

٦- باڵا پۆشی بەڵگەی ژیریو تێگەیشتنی ئافرەتی بڕواداره لە سروشـتی ڕەگەزی بەرانبەر، چونکە ئافرەتی بڕواداری ژیر هەروا بە خـۆڕایی خـۆی

تووشی ئازارو کێشەو تانەو تەشەری گەنجانی شـەهوانی ناکـات، گۆشـت ناخاتـە بـەردەم پشـیلەو، پاشـان گلـەیی خـواردنی لێبکـات، ئـەوەتا پەروەردگار لـە سـوورەتی ئـەحزاب کاتێـك باسـی هۆکـاری دەرکردنـی فرمانی بالاّ پۆشی کردوە، لە پێناو بەرژەوەندی ئافرەتو دوورخسـتەوەی ئـازار بـووە لێـی، وەك دەفـەرموێ: ﴿ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰٓ أَن يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ ﴿٥٩﴾ ﴾، واتە: ئەوە لەبارترین شتە کە پێی بناسرێن، تا ئـازار نـەدرێن، "تووشی گیرو کرفت نەبن".

٧- بالاّ پۆشی ملکەچیو پەرستشێکە، زانایانی شەرع ناس فەرموویانە: ئافرەتی بالاّپۆش، پاداشتی بە (ڕۆژ) ڕۆژووگرتنو بە (شـەو) شـەو نوێـژ کردنی بۆ هەژمار دەکرێ.

٨- بالاّ پۆشی، واتە: پۆشینی جلو بەرگی لە خوا ترسیو بڕواو متمان بوونە بە کاربەجێیی فەرمانەکانی پەروەردگار، کە پڕن لە کاربەجێییو سوود بۆ بەندەکانی، وەك خوای پەروەردگار دەفەموێ:: ﴿ يَـٰبَنِىٓ ءَادَمَ قَدْ أَنزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَٰرِى سَوْءَٰتِكُمْ وَرِيشًا ۖ وَلِبَاسُ ٱلتَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ۚ

﴿ذَٰلِكَ مِنۡ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ لَعَلَّهُمۡ يَذَّكَّرُونَ ٢٦ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ لَا يَفۡتِنَنَّكُمُ
ٱلشَّيۡطَٰنُ كَمَآ أَخۡرَجَ أَبَوَيۡكُم مِّنَ ٱلۡجَنَّةِ يَنزِعُ عَنۡهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا
سَوۡءَٰتِهِمَآۚ إِنَّهُۥ يَرَىٰكُمۡ هُوَ وَقَبِيلُهُۥ مِنۡ حَيۡثُ لَا تَرَوۡنَهُمۡۗ إِنَّا جَعَلۡنَا ٱلشَّيَٰطِينَ
أَوۡلِيَآءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ ٢٧﴾ الأعراف.

واتــە: ئــەی نــەوەی ئــادەم! ئــەوە پۆشــاكمان دابەزاندۆتــە ســەرتان عەورەتەكانتان دادەپۆشیٚ، وە بۆ ڕازاندەوەشتان، وە پۆشاكی پارێزكـاریی ئا ئەوە چاكترە، ئەو "ڕەخساندنی پۆشـاك"ەش لـە نیشـانەكانی خوایــە بەڵكو بێتەوە یادیان "كە چۆن بژین بەرێوەبچــن!" ئــەی نــەوەی ئــادەم! "وریابن" شەیتان فریوتان نەدات، وەك چۆن باب‌و دایكتـانی وەدەرنـان، پۆشاكەكانی لیٚ دادەڕنین تاكو عەورەتەكانی خۆیانیان پیٚ نیشـان بـدات، بە دڵنیاییەوە خۆی‌و كۆمەڵەكەی ئێوە دەبینن، "بەلاّم" ئێوە نایـانبینن، "واتە: ئیبلیس‌و كۆمەڵەكەی ئێوە دەبینن، بەلاّم ئێـوە ئـەوان نـابینن"، مسۆگەر ئێمە شەیتانەكانمان كردوونە دۆست‌و نیزیكی ئەوانەی كـە بـڕوا ناهێنن.

وە پەروەردگار ئەو جوانیە بەرچاویەی کە ئافرەتان بە هــۆی بالاّپۆشــیەوە لە دەستی دەدەن بۆیان قەرەبوو دەکاتەوە بە جوانیەکی ناوەڕۆکی پــڕ لــە نوور کە دڵەکان بە سەیرکردنی ڕووناك دەبنەوە.

٩- بالاّ پۆشی هۆکارێکە بــۆ ڕێگــا گــرتن لــە حــەزە شــەیتانیەکان کــە دەرکەوتنی ئافرەت بە شێوەی نیمچە ڕووت و ڕاکێشانی سەرەنجی پیاوان و جووڵاندنی هەســتو ســۆزو ئــارەزووە سێکســیەکان دواجــار ڕوودانــی تێکەلاّوی سێکسی ناشەرعی.

١٠- بالاّ پۆشی نیشانەی شەرمو شکۆیە (الحیاء)ە، کــە لــە (حیــاة)ەوە، هاتوە، واتە: بوونی ژیانێکی پڕ لە سەر بەرزی و شــکۆمەندی، ئەمــەش فیترەت و سروشت و بناغە و بنچینەی پاکی ئافرەتی بــڕواداره، بــاوەڕی پتەوی وای لێدەکات سروشتی ناســك و پــاك و حــەیاو حورمــەتی خــۆی بپارێزێت، هەرگیز خۆی بچوك ناکاتەوە بە پۆشینی جل و بەرگی تەســك و کورت و سەرنج راکێشەر و نیمچە ڕووت، بەڵکوو گــەورەیی خــۆی لــە بالاّپۆشی دەبینێتەوە.

ئــەوەتا پێغەمبــەری خــوا درود و ســلاٌوی خــوای گــەورەی لــێ بێــت فەرموویەتی: {«إِنَّ الله عَزَّ وَجَلَّ حَيِيٌّ سِتِّيرٌ يُحِبُّ الْحَيَاءَ وَالسَّتْرَ فَإِذَا اغْتَسَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَتِرْ»}[٣]

واتە: بێگومان خوای زاڵی پایەدار زیندووو داپۆشەرە حــەزی بــە شــەرمو شکۆیە، داپۆشەر (عەیبانە)، بۆیە هەر یەکێك لە خۆی شۆرد، بــا خــۆی (باش) داپۆشێ.

١١- بالاّ پۆشی نیشانەی باوەڕە، ئەوەتا پەروەردگار فەرمانی بالاّ پۆشی تەنها ئاڕاستەی ئافرەتانی بڕوادار کــردوە، وەك لــە ســوورەتی (النــور)دا دەفــــــــــەرموێ: ﴿ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَٰتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَٰرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ﴿٣١﴾ ﴾.

---

٣) أخرجـه أحمـد بـرقم: (١٧٩٩٩)، وأبـو داود بـرقم: (٤٠١٢)، والنسـائي بـرقم: (٤٠٦)، وصححه الألباني في "صحيح سنن أبي داود".

واته: به ئافرەتانی بڕوادار بڵـێ: چـاویان بپـارێزن (لـه تەماشـا کردنـی نامەحرەم)، داوێنی خۆیان بپارێزن له گوناهو جوانی خۆیـان دەرنەخـەن، جگه لەوەی که دەردەکەوێو دیاره وەك (دەستەکانو دەمو چاو).

وه هــەروەها پــەروەردگارمان دەفــەرموێ: ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ قُل لِّأَزۡوَٰجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَآءِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ يُدۡنِينَ عَلَيۡهِنَّ مِن جَلَٰبِيبِهِنَّۚ ...﴿٥٩﴾ ﴾.

واته: ئەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم! به هاوسـەرانتو کچـەکانتو ئافرەتانی بڕوادار بڵـێ: بـا بـه پۆشـاکی پۆشـەو بـالاٌ داپۆشـەر خۆیـان بپۆشن..

١٢- بالاٌ پۆشی پاراستنی ئافرەته له حەسوودو چاوپیسی کەسانێك کـه حەسەدو چاوپیسن به تایبەتی ئەگەر ئافرەت خاوەنی قـژ و دەم و چـاو و بەژن بالاٌیەکی شۆخو شەنگ و جوان بوو.

١٣- له ڕووی کۆمەلاٌیەتی کاتێك ئافرەتێکی بالاٌپۆش دەبینرێ، دەڵـێن: ئـەم ئافرەتـە مسـولٌمانه، بـڕواداره، بـالاٌ پۆشـینەکەی لـه ئـافرەتی نەصرانییو جولەکه جیای دەکاتەوە.

سودەکانی بالآ پۆشی لە ڕووی زانستیەوە:

١- لە دەرەنجامی چەند توێژینەوەیەکی زانستی نوێ ئاماژەیان بەوە کردوە کە دەرخستنی بەشێك لە جەستەی ئافرەتو پۆشینی جلو بەرگی نیچە ڕووت، هۆکارە بۆ تووشبوون بە چەند نەخۆشیەك لە ترسناکترینی ئەو نەخۆشیانە، شێرپەنجەیە، بە تایبەتی ئەو بەشانە دەگرێتەوە کە بەردەوام دەردەکەون، هەروەکوو لە گۆڤارێکی پزیشکی بەریتانی هاتووە شێرپەنجەی (الميلا نوما) کە یەکێکە لە جۆرەکانی شێرپەنجە ترسناکەکان ڕۆژ لە دوای ڕۆژ ڕێژەی تووشبوان بەم نەخۆشیە سەختە ڕووی لە زیاد بوونە، بە تایبەتی لە نێو ئەو کچ و ئافرەتە گەنجانەی جل و بەرگی کورت و تەسك دەپۆشن، کە ئەمەش ڕاستەوخۆ دەبێتە هۆکاری بەریەك کەوتنی تیشکی خۆرو تیشکی سەروو وەنەوشەیی، وە بەڕێژەیەکی زۆر بە درێژایی ساڵ کە بەر لاشەی ئافرەت دەکەوێت ئەگەر چی جلی نایلۆن و گۆرەوی تەنك و لاستیکیان پۆشیبێت بەلاّم لە توێژینەوەکان دەرکەوتوە ئەم جۆرە جلانە هیچ لە زیانەکانی کەم ناکاتەوە.

هەڵبەتە ئەم دوو جۆرە تیشکە لە سەرەتا وەك پەڵیەکی بچووك لە شوێنێکی جەستە بە ڕەنگی ڕەش دەر دەکەوێت بە تایبەتی لە ڕووخسار یان لە دەستو قاچ دەردەکەوێت، پاشان بلاٌو دەبێتەوە کێشە گەورەکە لەوە دایە ئەم جۆرە شێرپەنجەیە چارەسەری نیە لە هەمان کاتتا بۆ کۆرپەی ناو سکیش دەگوازرێتەوە.

٢- لە ئاکامی کۆمەڵێك توێژینەوەی دی دەرکەوتووە پۆشینی سەرپۆش بۆ ئافرەتان سودێکی زۆر گەورە و گرینگی هەیە، چوونکە کاتیٚ تیشکی خۆر بەر سەرو قژ دەکەوێت بە هۆی بوونی تیشکی هەمەجۆرو زیانبەخش لە نێو تیشکی خۆر، وە لەسەرووی هەموشیانەوە تیشکی سەروو وەنەوشەیی ئەم جۆرە تیشکە زیانی بۆ ئافرەت زۆر زیاترە وەك لە پیاو چونکە ژێر پیستی ئافرەت (سمل تبقه الدهون) ژێر پیستی ئافرەت گەورەترە لە ژێر پیستی پیاو، تیشکی سەروو وەنەوشەیی لەگەڵ ماددە پڕۆتینیەکانی ژێر پێست کارلێك دەکەن لە ئاکامدا دەبێتە هۆکاری سەر هەڵدانی چەند نەخۆشیەك لە ترسانکترینیان شێرپەنجەی پێست و هەڵوەرینی قژە، هەروەها کاریگەری ڕاستەوخۆی هەیە لە وشکبوونی

قـژ، لـە کـوێی دەرەنجـامی توێژینـەوەکان دەرکـەوتووە پۆشـینی لەچـك کاریگەری ڕاستەوخۆی هەیە لە پاراستنی قژ لە وشك بوون هەڵوەرین.

٣-دکتۆر (محمد ندا) پسپۆڕ لە نەخۆشیەکانی پێست لـە قـاهیرە جـەخت لەوە دەکاتەوە کە باڵاپۆشی پارێزگاری لە قـژ دەکـات، چـونکە لێـدانی تیشـکی خـۆر بـە شـێوەیەکی ڕاسـتەخۆ دەبێتـە هـوێی لـە دەسـتدانو هەڵوەرینی قژ بە هوێی لاوازیو کاڵی لە ڕەنگی، هەروەها ئاماژەی بـەوە کردوە لێدانی هـەوا (ئۆکسـجین) هۆکـاری وەرگـرتنی مـادەی خـۆراکی (تغذیة) نیە، چونکە ئەو بەشە دیارەی قـژ دەکەوێتـە تـوێی سـەر(خلایا قرنیە) کە ژیانی تیادانیە، بەڵکو قژ پێداویستی خۆی لە ڕێگـای پێسـت لە ناو خوێن وەردەگرێت.

٤-دکتورە (مەی السماحی) پزیشکی پسپۆڕ لە زانکۆی (عـین الشـمس) دەفـەرموێ: پۆشـینی لەچـك و باڵاپۆشـی شـەرعی دوورو نزیـك هـیچ پەیوەندیەکی خراپ (سلبی) لەسەر قژ نیە کە ئەمەش دوای ئەنجامـدانی توێژینەوە و تاقیکردنـەوە لەسـە کۆمـەڵێك ئـافرەتی بـاڵاپۆش و سـفور دەرکەوتووە باڵاپۆشی هیچ پەیوەندیەکی بە هەڵوەرینی قژ نیە، بەڵکو بە

پێچەوانەوە پۆشینی لەچك قژ دەپارێزێت لە كاریگەریە ژینگەییەكان، وە ئاماژە بەوە دەكات باشتر وایە ئەو جۆرە لەچكانە بپۆشرێن كە لەلۆكە دروست كراون.

ناوبراو جەخت لەوە دەكاتەوە كە دوو هۆكاری سەرەكی قژ وەرین هەن كە بریتین لە:

أ - باری دەروونی ناجێگیر، زاڵبوون بەسەر دوو دڵیو دڵەڕاوكێو غەم و خەفەت هۆكاری باشن لە ڕێگا گرتن لە هەڵوەرینی قژ.

ب -خراپی تەندروستی جەستەیی، چونكە قژ ڕاستەوخۆ خۆراك لە جەستە وەردەگرێت، وە ڕەنگە جەستەش كێشەی كەمی خۆراكی هەبێ بە تایبەتی سەوزەو میوەو پرۆتیاتەكان، گرینگیدان بە تەندروستی لاشە و هەمە چەشن كردنی خواردنو زیاد بەكارنەهینانی شامپۆ و كرێم هۆكارێكە لە ڕێگا گرتن لە هەڵوەرینی قژ.

٥- زانایانی ڕۆژئاوا بە شێوەیەكی بەردەوام لە سەرجەم هۆكارەكانی ڕاگەیاندن بە هۆی زیادبوونێكی ترسناك لە ڕێژەی دەست درێژكردنی

سێکسی (الإغتصاب) جـەخت لەسـەر پێویسـتی بالاّپۆشـی ئافرەتـان و لەیەك جیاکردنەوەی هەردوو ڕەگەزی نێر و مێ دەکەن.

لە سەرژمێریەك لە ولاّتی ئەمەریکا سالاّنە یەك ملیۆن کۆرپە بەشـێوەی ناشەرعی پەیدا دەبن و یەك ملیۆن کۆرپەش کـە بـە شـێوەی ناشـەرعی دروست بوو لە بـار دەبـردرێن، هـەروەها ئێسـتا لـە جیهـان بـە هـۆی تێکەڵبوونی ناشەرعی چل ملیون کەس لە سەرتاسـەری هـەموو جیهـان تووشی نەخۆشی ئایدز بوونە کە ئەمانە جەستەیان خاپوور بووە و بـەرەو مردن هەنگاو دەنێن.

بەڵگەکانی فەرز بوونی بالاّ پۆشی لە قورئان و سوننەت:

١- خوای پەروەردگار فەرموویەتی: ﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ۗ وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَٰلًا مُّبِينًا ﴿٣٦﴾ ﴾الأحزاب.

واتە: بۆ هیچ پیاوێکی بڕوادار یان ئافرەتێکی بڕوادار نیە کاتێك خواو پێغەمبەرەکەی بڕیاری شتێك بدەن، ئەوان سەرپشك بن، (لە ئەنجامدانی ئەم کارە)، چونکە ئەوەی سەرپێچی بکات لە فەرمانی خواو پێغەمبەرەکەی ئیدی ئەوە بە ئاشکرا گومڕاو سەر لێشێواوە.

٢- وە خوای بالاّدەست دەفەرموێ: ﴿ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَٰتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَٰرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ﴿٣١﴾ ﴾.

واتە: بە ئافرەتانی بڕوادار بڵـێ: چـاویان بپـارێزن (لـە تەماشـا کردنـی نامەحرەم)، داوێنی خۆیان بپارێزن لە گوناهو جوانی خۆیـان دەرنەخـەن، جگە لەوەی کە دەردەکەوێو دیارە وەك (دەستەکانو دەمو چاو).

٣- خـوای کاربــەجێ دەفــەرموێ: ﴿ وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ ۖ (٣٣) ﴾ الأحزاب.

واتە: ئەی هاوسەرانی پێغەمبەر صـلی الله علیـە وسـلم لـە ماڵـەکانی خۆتان بە سەنگینیو سەلاری بسرەوون، جـوانی خۆتـان دەرمەخـەن، وەك سەردەمی نەفامیی یەکەم.

٤- خـوای گـەورە بــە هــاوەڵانی پێغەمبــەر صــلی الله علیــە وسـلم دەفــــــــــەرموێ: ﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِن وَرَاءِ حِجَابٍ ۚ ذَٰلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ .. (٥٣) ﴾الأحزاب.

واتە: ئەگەر داوای شتێکی پێویستتان لە (هاوسەرانی پێغەمبەری خوا کرد) لە پشتی پەردەوە داوایان لیٚ بکەن، ئا ئەو جۆرە ڕەفتارە چاکترەو پاکترە بۆ دلٚی ئێوەو ئەوانیش..

٥- وە هەروەها پەروەردگارمان دەفەرموێ: ﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ قُل لِّأَزۡوَٰجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَآءِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ يُدۡنِينَ عَلَيۡهِنَّ مِن جَلَـٰبِيبِهِنَّ ...﴿٥٩﴾ ﴾.

واتە: ئەی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم! بە هاوسەرانتو کچەکانتو ئافرەتانی بڕوادار بلیٚ: با بە پۆشاکی پۆشەو بالاٌ داپۆشەر خۆیان بپۆشن..

٦- وە لە سووڕەتی ئەعراف فەرموویەتی: ﴿ يَـٰبَنِيٓ ءَادَمَ قَدۡ أَنزَلۡنَا عَلَيۡكُمۡ لِبَاسًا يُوَٰرِي سَوۡءَٰتِكُمۡ وَرِيشًاۖ وَلِبَاسُ ٱلتَّقۡوَىٰ ذَٰلِكَ خَيۡرٌۚ ذَٰلِكَ مِنۡ ءَايَـٰتِ ٱللَّهِ لَعَلَّهُمۡ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾ ﴾.

واتە: ئەی نەوەی ئادەم! ئەوە پۆشاکمان دابەزاندۆتە سەرتان عەوڕەتەکانتان دادەپۆشیٚ، وە بۆ ڕازاندەوەشتان، وە پۆشاکی پارێزکاریی

ئا ئەوە چاکترە، ئەو (ڕەخساندنی پۆشاك)ەش لە نیشانەکانی خوایە بەڵکو بێتەوە یادیان (کە چۆن بژین بەڕێوەبچن)!

٧- {«إِنَّ اللّهَ عَزَّ وَجَلَّ حَيِيٌّ سِتِّيرٌ يُحِبُّ الْحَيَاءَ وَالسَّتْرَ فَإِذَا اغْتَسَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَتِرْ»}[٤].

واتە: بێگومان خوای زاڵی پایەدار زیندووەو حەزی بە شەرمو شکۆو داپۆشینە، بۆیە هەر یەکێك لە خۆی شۆرد، با خۆی (باش) داپۆشێ.

٨- پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەفەرموێ: {صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا: قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ البَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ، وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلاَتٌ مَائِلاَتٌ، رُؤُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ البُخْتِ المائِلَةِ لا يَدْخُلْنَ الجَنَّةَ، وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا، وإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا}[٥].

---

٤) أخرجه أحمد برقم: (١٧٩٩٩)، وأبو داود برقم: (٤٠١٢)، والنسائي برقم: (٤٠٦)، وصححه الألباني في "صحيح سنن أبي داود".

٥) أخرجه أحمد برقم: (٨٦٥٠)، ومسلم برقم: (٢١٢٨)، وأبو يعلى برقم: (٦٦٩٠).

واتە: دوو چین لە ئەهلی ئاگرن، نەمبینیون: کۆمەڵێکیان قامچیان بە دەستەوەیە بە ستەم لە خەڵك دەدەن، وە کۆمەڵێکیان ئافرەتانێکن کە بە جلی نیمچە ڕووت بە دەردەکەون...

٩- پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەفەرموێ: {أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَزَعَتْ ثِيَابَهَا فِي غَيْرِ بَيْتِ زَوْجِهَا هَتَكَتْ سِتْرَ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ رَبِّهَا}(٦).

واتە: هەر ئافرەتێك جلو بەرگی خۆی داکەند جگە لە ماڵی هاوسەرەکەی، ئەوە شەرمو شکۆو پەردەی نێوان خۆیو پەروەردگاری شکاندوە!

١٠- ئیبنو حەجەری عەسقەلانی لە لاپەڕە (٤٩٠)ی بەرگی (٨)ی (فتح الباری)دا دەڵێ: (قَالَتْ إِنَّ نِسَاء قُرَيْش لَفضلاء وَلكِنّي وَاللّهِ مَا رَأَيْتُ أَفْضَل مِنْ نِسَاءِ الأَنْصَارِ أَشَدّ تَصْدِيقاً بكِتَابِ اللّهِ وَلاَ إِيْمَانَاً بالتَّنْزِيلِ..)

---

٦) أخرجه أحمد برقم: (٢٥٦٦٨)، وابن ماجه برقم: (٣٧٥٠)، والحاكم وغيرهم.

واته: دایكمان عائیشــه خـوا لیّــی ڕازی بــیّ، فەرموویــەتی: ئافرەتــانی قورەیش خاوەن فەزلّو بەخشی خــوان، بــەلاّم وەللاّهــی هــیچ ئــافرەتیّكم نەبینیوە وەك ئافرەتانی پشتیوانان، كتیّبیی خوای گــەورەیان بــە ڕاســت زانیبیّو بڕوایان بە قورئان بیّ.

چەند ئامۆژگاریەكی بە سود :

١- بالاّ پۆشی ملكەچیو گویّڕایەلّیە بۆ فەرمانەكانی خواو پیّغەمبــەری خوا صلى الله عليه وسلم ئایا تۆ ناتەویّ، یــەكیّك بیــت لــەو كەســانەی

ملكەچو گوێڕایەڵن بۆ فەرمانەكانی خـواو پێغەمبـەری خـوا صـلی الله علیه وسلم، ئەم مـژدە خۆشـە وەربگـری هـاوڕێ لەگـەڵ پێغەمبـەرانو ڕاستگۆیانو شەهیدانو چـاكە كـاران بیـت لـە بەهەشـتدا، وەك خـوای پـەروەردگار دەفـەرموێ: ﴿ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ فَأُوْلَـٰٓئِكَ مَعَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ وَٱلصِّدِّيقِينَ وَٱلشُّهَدَآءِ وَٱلصَّـٰلِحِينَ ۚ وَحَسُنَ أُوْلَـٰٓئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾ ﴾النساء.

واتە: هەر كەسێكیش فەرمانبەریی خواو پێغەمبەر بكات، ئەوە ئەوانـە لەگەڵ كەسانێك دان كە خـوا چـاكەی لەگـەڵ كـردوون لـە پێغەمبـەران صیددیقانو شەهیدانو صالّحان ئەوانەش باشترین هاوەڵن.

٢- نەپۆشینی حیجاب مانای سەركەشـی كـردنو بـێ فـەرمانی كردنـی خـواو پێغەمبەرەكەیـەتی پـەروەردگاریش زۆر بـە تونـدی ئاگادارمـان دەكاتەوە لە سەرپێچی كردنـی فرمانـەكانی بـە توشـبوونی بـە فیتنـەو ئاشوب لە ژیانی دونیاو سـزاییێكی بـە ئـازارو دەفـەرموێ: ﴿ فَلْيَحْذَرِ ٱلَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِۦٓ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

(٦٣) ﴾النور.، با وریـابن‌و بترسـێن ئەوانـەی سەرپێچـی لـە فـەرمانی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەکەن...

٣- خوشکە ئازیزەکەم تۆ خۆت وێنەو ناسنامەی خۆت دیاری بکە، ئایـا تۆ وێنەی عائیشەو فاتیمەو ئاسیاو مەریـەمی یـان وێنـەی خیزانـەکانی لوت و نوح و ئەبو لەهەبی؟

٤- بالاٚ پۆشی ملکەچیە، خواپەرستیە، تاجـە، پاکیـە، سـترە، لـە خـوا ترسیە، باوەڕە، شـەرم و شـکۆیە، غیرەتـە، ڕەتکردنـەوەی هـەموو ئـەو وەسفە جوانانە ئایا مانای چی دەگەیـەنێ؟ مەگـەر بـێ ئاگـایی نـەبێ، دیارە ئەم بێ ئاگاییەش تەمەن ون دەبێت هەروەکوو وتراوە لـە گیرفـانی دڕاو پارە ون دەبێ.

٥- سەرقاڵ بوون بە شێوەیەکی بەردەوام بە خوڕازاندنەوە و جل و بـەرگ بۆ دەرەوەی ماڵ کات و ژیان لە دەست دەدەن و گرینگیدان بە ناوەڕۆك‌و خۆ دەوڵەمەند کردن بۆ بەهیز کردنی تواناو لێهاتوویی کز دەکات.

هەڵبەتە تواناو لێهاتوویی ئافرەت پێوەرێکی سەرەکیە بۆ هەڵبژاردن‌و بوونی بە کەسێکی سەرکردەو پێشڕەو، لە کاتێکدا لە وڵاتی پاکستان خاتوون (فاتیمە نجاح) لەگەڵ (أیوب خان) هەردووکیان بۆ سەرۆکایەتی پاکستان پاڵیورابوون، پێشبرکێیەکی بەهیز لە نێوانیاندا هەبوو لەو سەردەمەدا (ئەبو ئەعلی مەودودی) گەورەترین زانای ئەو سەردەمە بوو، لە فتوایەکیدا داوای لە دەنگ دەران کرد کە دەنگ بدەن بە خاتوون (فاتیمە نجاح) چونکە ئەو توانا و لێهاتووی زیاترە.

٦- بەرووبومی چاك‌و بە سود لە زەوی چاك‌و پیت‌و بە فەر بەرهەم دێت، ئەو دایکەی خۆی پاك‌و گوێڕایەڵ‌و ملکەچە بۆ فەرمانەکانی خواو قورئان خوێنەو پەیوەستە بە قورئان، دەبێت بە پێشەنگێکی چاك بۆ جگەر گۆشەکانی خۆی‌و بە تایبەتی کچەکانی، وەك خۆی بالاٌپۆش‌و ملکەچ‌و گوێڕایەڵ دەبن بۆ فەرمانەکانی خوا و پێغەمبەری خوا و لە ڕۆژی دواییش شایەنی تاجی وەقارو سەرفرازی‌و ئەمانەت پارێزی دەبێ.

پێغەمبەری خوا درودو سلاٌوی خوای گەورەی لێ بێ دەفەرموێ: {عَنْ أَبـو سَعِيدٍ رَضِـيَ اللّٰهُ عَنْـهُ، قَـالَ: قَـالَ نَبِـيُّ اللّٰهِ "صَـلَّى اللّٰهُ عَلَيْـهِ

وَسَلَّمَ": «يُقَالُ: لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا دَخَلَ الْجَنَّةَ، اقْرَأْ وَاصْعَدْ، فَيَقْرَأُ وَيَصْعَدُ، بِكُلِّ آيَةٍ دَرَجَةً، حَتَّى يَقْرَأَ آخِرَ شَيْءٍ مَعَهُ» } (٧)

واتە: ئەبوو سەعیدی خودریی خوا لێی ڕازی بێ، دەڵێ: پێغەمبەری خوا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فەرموویەتی: بە هاوەڵی قورئان دەگوترێ (واتە: ئەو کەسەی قورئانی خوێندوە، یان ئەو کەسەی قورئانی لەبەر کردوە) کە دەچێتە بەهەشت، بخوێنەو بەرز بەوەو سەرکەوە، جا هەر دەخوێنیو سەردەکەوێ بە هەموو ئایەتێك پلەیەك، هەتاکو کۆتا ئایەت کە پێیەتی (واتە: کە لەبەریەتیو تێگەیشتووەو کاری پێ کردوە).

(إبن القيم) ڕەحمەتی خوای لی بێ، دەڵێ: پلەکانی بەهەشت بە ئەندازەی ژمارەی ئایەتەکانی قورئانن، مسوڵمان چەند ئایەتی لەبەربێ ئەوەندە پلە بەرز دەبێتەوە.

---

٧) رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهْ برقم: (٣٧٨٠)، وَصَحَّحَهُ الألباني في "الصحيحة".

{عَـن أَبِـي هُرَيْـرَةَ رَضِـيَ اللهُ عَنْـهُ، عَـن النَّبِـيِّ "صَـلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَلَّمَ" قَالَ: «يَجِيءُ الْقُرآنُ يَوْمَ الْقِيامَةِ، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ! حَلِّهِ فَيُلْبَسُ تَاجَ الْكَرامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ! زِدْهُ فَيُلْبَسُ حُلَّةَ الْكَرامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ! ارْضَ عَنْهُ، فَيَرْضَى عَنْهُ، فَيُقَالُ لَهُ: اقْرَأْ وَارْقَ وَتُزَادُ بِكُلِّ آيَةٍ حَسَنَةً» }(٨)

واته: ئەبوو هورەیرە خوا لێی ڕازی بێ، دەڵێ: پێغەمبەر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فەرموویەتی: لە ڕۆژی قیامەت دا قورئان دێ (لەگەڵ ئەو کەسەی خوێندوویەتی لە دنیا) دەڵێ: ئەی پەروەردگارم! بیڕازێنەوەو خشڵی لەبەر بکەو ئیدی تاجی ڕێزی لەسەر دەنرێ، پاشان دەفەرموێ: زیاتری پێبدە، ئنجا جلو بەرگی ڕێزی لەبەر دەکرێو دەڕازێنرێتەوە، ئنجا قورئان دەفەرموێ: ئەی پەروەردگارم لێی ڕازیبە، خواش لێی ڕازی دەبێ، ئنجا بەو کەسە دەگوترێ: قورئان بخوێنەو سەرکەوە (بۆ پلەکانی بەهەشت) وە هەموو ئایەتێك چاکەیەکی بۆ هەیە.

---

٨) رَوَاهُ التِّرمِذِيُّ برقم: (٢٩١٥)، وَحَسَّنَهُ الألباني في (صحيح الجامع): (٨٠٣٠).

چەند ڕووداوێکی ڕاستەقینە دەربارەی باڵا پۆشی:

ڕووداوی یەکەم

ئافرەتێکی مردوو شۆر کە بە دایکی ئەحمەد ناسراو بوو، خەڵکی شاری ڕیازی پایتەختی وڵاتی سعودیە بووە، ئەم ئافرەتە دەڵێ: من ساڵانێکی زۆر بوو خۆم تەرخان کردبوو بۆ شوشتنی ئەو ئافرەتانەی کە کۆچی دوایی دەکەن، ڕۆژێکیان چەند ئافرەتێك لەگەڵ شوفێرێك لە دەرگای ماڵەکەمیانداو گوتیان: کچێکی گەنجمان کۆچی دوایی کردووەو هاتووین بۆ ئەوەی لەگەڵمان بێیتو بۆ شووشتنو کفن کردنی کچەکەمان، ئیتر منیش گوتم بەسەرچاوو خۆم ئامادە کردو لەگەڵیان کەوتمە ڕێ، کە گەیشتینە شوێنی مەبەست منیان برد بۆ گەرماوی ماڵەکەیان کە لاشەی کچە مردووەکەیانی لێبوو، ئیتر لە ناکاوێکا دەرگای ئەو گەرماوەیان لەسەر من داخست، منیان لەگەڵ کچە گەنجەکەیان بەند کرد و دەرگایان لەسەر داخستم ئیتر من زۆر ترسام و ڕا چڵەکام دەم و چاوی کچەکەم هەڵدایەوەو سەیرم کرد بینیم ڕوخساری ڕەش هەڵگەڕابوو سەیرێکی جەستەم کرد، بینیم جەستەشی بۆنێکی بۆگەنی لێدەهات، ئیتر زیاتر ترسامو بۆیە دەستم کرد بە هاوار و لێدانی دەرگا بەلام بێ ئەنجام بوو و هیچ کەسێك وەلامی نەدەدامەوە، ناچار بووم دەستم کرد بە شۆردنی کچەکەو پاشان وشکم کردەوەو کفنیشی بۆ ئامادەکرابوو ئیتر

کفنیشم کرد، جارێکیتر دەستم کردەوە بە هـاوارکردن و لێـدانی دەرگـاو وتم ئەوە ئەو ئەرکەی بـە منتـان سـپاردبوو لـە شـۆردن‌و کفـن کردنـی کچەکەتان ئەنجامدا تکا دەکەم دەرگاکە بکەنەوە، ئیتر ئەم جارە کە ئـەو وتانەی منیان بیست بە دەنگ هاوار کردنەکەمەوە هـاتن و دەرگاکـەیان کردەوە منیش ئەوەندە پەشۆکاو بووم خێرا ڕامکردو گەڕامـەوە ماڵـەوەو زۆر بیرم دەکردەوە ئەرێ دەبێ ئەم کچە چ گوناهو تاوانێکی ئەنجامـدابێ تا حاڵی ئەوەندە خراپ بێت؟! بۆ دەستکەوتنی وەڵامی ئەم پرسیارە کـە هەموو هەست‌و ژیری‌و بیرکردنـەوەی داگـیر کردبـووم دوای (٣) ڕۆژ بـۆ وەرگرتنی، وەڵامی ئەم پرسیارە سەردانی ماڵی ئەو کچە گەنجەم کردەوە، دوای گفتوگۆو گلەیی لە شێوازی مامەڵەکردنیان لەگەڵ من‌و بەند کـردنم بە تەنیا لە گەرماوەکە لەگەڵ کچە مردوەکەیان لە وەڵامدا:

بە داوای لێبوردنەوە گوتیان: ناچـاربووین، وا بکـەین، ڕێگـا چـارەیەکی دایکەمان نەبوو، چونکە پێش تـۆ (٧) ئـافرەتی ترمـان هێنـا بـوو بـۆ شووشـتنی کچـەکەمان، بـەڵام هـەر حـەوتیان بەرگـەیان نـەگرت‌و بـە پەشۆکاوی ڕایان دەکرد، بۆیە ناچار بووین دەرگا لەسەر تـۆ دابخـەین بـۆ

ئەوەی تۆش وەك مردوو شۆرەكانی تر بە تـرس‌و پەشـۆكاوی ڕا نەكـەی، گوتم دەی دەكرێ بزانم كچەكەی ئێوە چ گوناه و تاوانێكی ئەنجامدابوو تا ڕووخساری ئاوا ڕەش هەڵگەڕێ‌و جەستەشی بۆگەنی كردبوو گوتیـان: بـە داخ و پەژارەیەكی زۆرەوە كچەكەمان لە نوێژ كردندا سستو كەم تەرخـەم بوو، سەرەڕای ئەوەش حەزی لە خۆ جوانكردن‌و خۆدەرخستن بوو، ئامـادە نەبوو ملكەچی فەرمانەكانی خواو پێغەمبەری خوابێـت صَـلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَلَّمَ وەك ئافرەتێكی بڕوادار باڵاپۆشی بكات.

ڕووداوی دووەم

پیاوێکی بڕوادار دەگێڕێتەوە دەفەرموێت: کچێکم هەبوو تەمــەنی (٢٠) ساڵان بوو ئەم کچەم زۆر دیندارو لــە خــوا تــرس بــوو زۆربــەی کاتــەکان خەریکی خوێندنی قورئانو عیبادەت بوو پێــداگیر بــوو لــە ئەنجامــدانی شەونوێژەکانیو بالاْ پۆشێکی ڕێکو پێــك بــوو، زۆر جــار مــنو دایکــی پێمان دەگوت: کچم پشوێك بدە تۆ زۆر هیلاکی بە خوێندنی قورئان خــوا پەرستی بەڵام ئەو دەیگوت نا، خۆشی من لە خوا پەرستی و شەو نوێژ و قورئان خوێندنە، ئیتر ڕۆژێك گشتمان دەرچووین بــۆ ســەردانی هەنــدێك خزمو ناسیاومان هــەر لــە ســەرەتای دەرچــوونمان ئــەو کچــەم خــەریکی خوێندنی قورئان بوو، ئیتر لە نیوەی ڕێگادا تووشی ڕووداوی هــاتوو چــۆ بــووین لــە ئەنجامــدا گشــتمان بــە ســەلامەتی دەرچــووین تــەنها کچــە دیندارەکــەم نــەبێ کــە زۆر بەســەختی برینــدار بــوو، بــەڵام ئــەو هــەر قورئانەکــەی تونــد بــە دەســتەکانیەوە گرتبــوو، تــا دوا هەناســەکانی و هەڵفڕینی گیانی پاکی، بەڵێ ئەمەیە سوننەت و بەڵێنی پــەروەردگار لــە ژیاندا بەچی سەرقاڵ بی ژیانیشت هەر بەوە کۆتایی دێت.

ڕووداوی سێیەم

شێخ خالد ڕاشد دەفەرموێت: پزیشکێکی ئافرەتی پسپۆڕی باڵاپۆش و لە خوا ترس‌و پاك گەشتێکی کرد بۆ ئەورووپا بە ئامانجی بەشداری کردن لە کۆنفرانسێکی زانستی پزیشکی لە کاتێکدا ئەو نیقابی دەپۆشی کۆمەڵێك ئافرەتی سفوری مەسیحی ڕوویان لەم ئافرەتە پاکە کردو تانەو تەشەرەیان لێدەداو پێیان دەگوت داخوا خاوەن چ ڕووخسارو قژێکی ناشرینە بۆیە ئەم نیقابەی پۆشیوە؟! ئیتر ئەم ئافرەتە لە خوا ترسە زۆر بە ئارام بوو چاوەڕوانی دەرفەتێکی دەکرد بۆ وەڵامدانەوەی جوان و پڕ لە حیکمەت ئیتر لە کاتی پشووداندا بە دەرفەتی زانی‌و بانگی ئەم ئافرەتانەی کرد لە ژوورێکی تایبەت بە ئافرەتان نیقابەکەی داناو ئافرەتە مەسیحیەکان بینیان ئافرەتێکی زۆر جوان‌و شۆخ‌و شەنگە سەریان سوڕما ئەم جارە گوتیان: تۆ ئازاد نیت، ئەم نیقابەت هاوسەرەکەت بە سەرتی سەپاندوە و فەرمانی ئەو جێبەجێ دەکەی، ئەویش گوتی: سوێند بە خوا پۆشینی ئەم نیقابە تەنها ملکەچی منە بۆ فەرمانەکانی خوا و پێغەمبەری خوا، وە ئەگەر لەبەر خاتری ڕەزامەندی پەروەردگار نەبووایە هەرگیز ئامادە نەبووم فەرمانی هیچ کەسێکی ترم جێبەجی بکردایە،

ئیتر بە شێوازێکی ئەوەندە جوان و پڕ لە حیکمەت گفتوگۆی لەگەڵ کردن هەر لەم کۆڕبەندە حەوت ئافرەتی کرد بە مسوڵمان.

ڕووداوی چوارەم

پیاوێك دەگێرێتـەوەو دەڵـێ: كچـێكم هـەبوو زۆرم خۆشدەویسـت بـەڵام قەدەری خوا وابوو نەخۆشی تاعون لـە شـارەكەمان بـڵاو بوویـەوە ئـیتر كچەكەی منیش یەكێك بوو لە توشبووانی ئەم ڤایرۆسە، وە دواجار بووە هۆی گیان لە دەستدانی، ئیتر بە مردنی ئـەو زۆر غـەمبارو بـێ تاقـەت بووم، هیوا خوازبووم شەوێك لە خەو بیبینم خـوای گـەورە ئاواتەكـەمی هێنا دیو لە خەوا بینیمو لێم پرسی كچە جوانەكەم گیان كێشان و مردن چۆنە؟ بۆم باسبكە، گوتی باوكە گیان! گیان كێشان و مردن زۆر سـەختە خۆ ئامادەكردنی دەوێ، ئنجا ڕستەیەكی زۆر بەهێزی پێ وتم كە هەرگیز لە یادی ناكەم، گوتی: (كنا نعلم ولا نعمـل)، واتـە: ئێمـە دەمـانزانی، بەڵام كارمان پێی نەدەكرد.

ڕووداوی پێنجەم

ئافرەتێکی سعودی دڵێ: سەردانی کۆمەڵێك خزمو کەسمان کـرد، کـە لـە شارێکی دیکە بوون، چەند ڕۆژێك لە لایان ماینەوە، زۆر دڵخۆش بـووین لەگەڵیان، ئەو ڕۆژەی کە بڕیار بوو بگەڕێینەوە بۆ شارەکەی خۆمان پورم نیوەڕۆ خوانێکی ڕێکخست بۆمان، منـیش پـێش دەرچـوون ویسـتم لـە تەواوی پۆشینی بالاّپۆشییو لەچەکەکەم دڵنیاببمـەوە، سـەیری ئاوێنـەم کرد، هەستم کرد کە دوو پشکێکی ناسروشتی بەسـەر سـەرمەوەیە، بـە پەلە گرتمو دام بە زەویداو هاوارم لێ بەرز بوویەوە، گوتم: ئەمە چی بوو؟ لە کوێ هات؟ شتی وام نەبینی بوو، دوای کوشتنی دوو پشکەکە تۆزێك ئـارام بوومـەوە، زۆر سوپاسـی خـوای گـەورەم کـرد، زانـیم ئـەو منـی پاراستوە، بە هۆی ئەو لەچەکەی کە بە فەرمانی ئەو لەسەرم کرد بوو.

الْحَمْدُ للهِ الَّذِي بِعِزَّتِهِ وَجَلالِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ

گرنگی دانی پێغەمبەر بە ئافرەتان و کچان

تاریکترین و ناخۆشترین ڕۆژەکانی مرۆڤ پێش هاتنی ئیسلام بریتی بوو لە هاتنە دنیاو لە دایك بوونی کچۆڵەیەکی بەخشراوی خوا، لەم ڕۆژگاردا هەر کەسێك موژدەو هەواڵی ئەوەی پێدرا بووایە کچێکی بووە، زۆر هەستی بە شەرمەزاری دەکردو زۆر بێهێز دەبوو، وە هەروەها دەم و چاویشی تاڵ و ڕەش هەڵدەگەڕا، لە بەرانبەر ئەم هەواڵە، بۆیە ڕاستەوخۆ بیری لەوە دەکردەوە چۆن بە زووترین کات هەوڵی لە ناوبردنی ئەو منداڵە بچووکی بدات کە تازە چاوی بە دنیا هەڵێناوە، ئەمەش نەریتێك بوو زۆربەیان لەسەری پەروەردە بوو بوون، وەك خوای پەنهانزان بۆمان باس دەکاو دەفەرموێ: ﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِٱلْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُۥ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾ يَتَوَٰرَىٰ مِنَ ٱلْقَوْمِ مِن سُوٓءِ مَا بُشِّرَ بِهِۦٓ ۚ أَيُمْسِكُهُۥ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُۥ فِى ٱلتُّرَابِ ۗ أَلَا سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾ ﴾النحل، واتە: (بێبڕوایان) کاتێك یەکێکیان موژدەی کچێکی پێ بدرێ دەم و چاوی ڕەش هەڵدەگەڕێ و پیش دەخواتەوە، وە خۆی دەشارێتەوە لە خەڵکی لەبەر ئەو موژدە خراپەی کە پێی دراوە، ئایا بیهێڵێتەوە بە شەرمەزاری و سەرشۆڕی (و بە خێوی بکات) یان زیندە بە چاڵی بکات؟! ئاگاداربن و بزانن ئای چەندە ئەوە چەندە بڕیارێکی خراپە دەیدەن.

وه هەر دەربارەی زیندە بە چاڵ کردنی کچۆڵانو پرسیار لێکرانیان لە ڕۆژی دوایی خوای پەروەردگار دەفەرموێ: ﴿ وَإِذَا ٱلْمَوْءُۥدَةُ سُئِلَتْ ﴿٨﴾ بِأَيِّ ذَنۢبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾ ﴾ التكوير، واتە: وە کاتێك پرسیار کرا لە کچانی زیندە بە چاڵ . کە بە هۆی چ گوناهێکەوە کوژران؟!! دیارە منداڵێك کە تازە بووە هیچ گوناهی نەبووە!

بەڵام دوای هاتنی شەریعەتی پڕ حیکمەتی خوای پەروەردگار بۆ دەرباز کردنی هەموو بەندەکان، ئافرەتان بە گشتیو کچان بە تایبەتی ڕێزو پلەو پایەی خۆیان بۆ گێڕدرایەوە، بۆ ئەوەی ئەم قسەمان بسەلمێنین، با گوێ لەم دەقانەی خوارەوە بگرین:

{عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تَبْلُغَا، جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَا وَهُوَ»، وَضَمَّ أَصَابِعَهُ} حَدِيثٌ صَحِيحٌ[9]

---

[1] (رَوَاهُ مَسْلِمٌ: (٦٨٦٤))

واتە: ئەنەسی کوڕی مالیك خوا لێی ڕازی بێ دەڵێ: پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی: هەر کەسێك دوو کچۆڵە بە خێو بکات هەتا بالغ دەبن، لە ڕۆژی قیامەت کە دێت من ئەو ئاواین، پەنجاکانی هێنا تەنیشت یەك!

{أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَتْ: جَاءَتْنِي امْرَأَةٌ وَمَعَهَا ابْنَتَانِ لَهَا فَسَأَلَتْنِي فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي شَيْئًا غَيْرَ تَمْرَةٍ وَاحِدَةٍ، فَأَعْطَيْتُهَا إِيَّاهَا، فَأَخَذَتْهَا فَقَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا وَلَمْ تَأْكُلْ مِنْهَا شَيْئًا، ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ وَابْنَتَاهَا، فَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): فَحَدَّثْتُهُ حَدِيثَهَا، فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَنِ ابْتُلِيَ مِنَ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ» } **حَدِيثٌ صَحِيحٌ**[١٠]

واتە: عائیشە خوا لێی ڕازی بێ، خێزانی پێغەمبەر ﷺ گوتوویەتی: ئافرەتێك هات بۆ لام دوو کچی خۆی لەگەڵ بوون، داوای (خواردنی) لێکردم منیش هیچ شتێکم لەلا دەست نەکەوت جگە لە یەك دەنکە خورما، وە ئەو دەنکە خومایەم پێدا، ئەویش لێی وەرگرتم و دابەشی کرد لە نێوان دوو کچەکەو خۆی هیچ شتێکی لێ نەخوارد،

---

[٢]) (رَوَاهُ مَسْلِمٌ: (٦٨٦٢))

دوایی هەندێك وەستاو لەگەڵ دوو كچەكەی ڕۆیشتن، پاشان پێغەمبەر ﷺ هاتەوە لام، منیش ڕووداوەكەم بۆ باسكرد، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: هەر كەسێك تاقیی بكرێتەوە بە دوو كچان، ئەویش لەگەڵیان چاكەكار بوو ئەوە بۆی دەبنە بەربەست لە ئاگرو دەیپارێزن.

{عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِي يَعُولُ ثَلاثَ بَنَاتٍ، أَوْ ثَلاَثَ أَخَوَاتٍ، فَيُحْسِنُ إِلَيْهِنَّ، إِلاَّ كُنَّ لَهُ سِتْراً مِنَ النَّارِ»} حَدِيثٌ صَحِيحٌ[11]

واتە: عائیشە خوا لێی ڕازی بێ، پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی: هیچ یەكێك نیە لە ئۆممەتی من سێ، كچ یان سێ خوشك بە خێوبكات، وە چاكەكاربێ لەگەڵیان، ئەوە بە دڵنیایی بۆی دەبنە بەربەستێكو دەیپارێزن لە ئاگری دۆزەخ.

---

[11] (رَوَاهُ البَيْهَقيُّ فِي (شعب): (١١٠٢٣)، وَصَحَّحَهُ العَلاَّمَةُ الألباني فِي (صحيح الجامع): (٥٣٧٢))

١) - {إِذَا صَلَّتْ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا، وَصَامَتْ شَهْرَهَا، وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا، وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا، قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شِئْتِ}(١٢)

واتە: ئەگەر ئافرەت: پێنج نوێژە فەرزەکانی کردو، ڕۆژووەکانی مانگی ڕەمەزانی گرتو، داوێنی خۆی لە (خراپە کردن) پاراستو، گوێڕایەڵی پیاوەکەی کرد لە (کاری باش)، پێی دەگوترێ: بڕۆ بەهەشتەوە لە کام دەرگای بەهەشتەوە حەز دەکەی.

پێغەمبەردا ﷺ هاتوە کە فەرموویەتی: {إِنَّمَا النِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ} (أخرجه أحمد برقم: (٢٦٢٣٨)، وأبوداود برقم: (٢٣٦)، والترمذي برقم: (١١٣)، عن عائشة رضي الله عنها، وصححه الألباني في (السلسله الصحيحه) برقم: (٢٨٦٣))، واتە: بێگومان ئافرەتان لەتکی پیاوانن، وەك چۆن سێوێك دەکەیتە دوو بەشەوە، دوو لەتەوە، ئافرەتو پیاویش هەردووکیان خاوەنی یەك جۆرە نەفسن، وەك سێوێك کە لەتت کردبێ ئاوان.

---

١٢) أخرجه ابن حبان برقم: (٤١٦٣)، قال شعيب الأرنؤوط: صحيح.